DOUA ZECI DE ANI DELA UNIREA CEA MARE

Dela „Dacia română" la România Mare

—Ideia unirii tuturor Românilor în veacul al XIX-lea—

Documente istorice.— Manifestaţii politice. — O comunicare a consulului Franţei din Bucureşti din 1834. — Proecte de constituire a „Daciei române". — Memoriul confidenţial al unui diplomat rus. — Scrisorile Goleştilor. — Un discurs al lui Costache Negri. — Poeţii români prevestesc înfăptuirea României Mari

In 1834, consulul Franţei din Bucureşti, Bis le Conte, comunica la Paris: *„Pe aci s'a pus în discuţie ideia constituirii unui mare ducat al Daciei, sau a unei confederaţii dunărene".*

O altă manifestare politică pentru unire a fost în Moldova în acelaş an cu scopul proclamării lui Mihail Sturdza ca *„Rege al Dacilor".* Consulul francez din Bucureşti comunica într'o notă guvernului din Paris următoarele:

„Partizanii prinţului Mihail Sturdza din Moldova repetă într'una că ar fi de dorit ca unirea Principatelor să se facă în persoana acestui prinţ, care va fi proclamat rege al Dacilor". (Documentul acesta se află astăzi în arhivele ministerului afacerilor străine din Paris). Încă o dovadă că problema unităţii Românilor era de ordin european. este interesantul studiu pe care l-a publicat în 1848 francezul Hypolite Desprès în *„La Revue des Deux Mondes"* sub titlul: *„Moldovlahia şi mişcarea română".* Iată ce se spune în acest studiu: *„Cele două Principate sunt locuite de o populaţiune, care poate fi considerată perfect omogenă. Oameni care se consideră şi sunt în adevăr fraţii Molodovenilor şi Valahilor sunt răspândiţi în Ungaria, Bucovina şi Basarabia. Nistru, Carpaţii, Tisa, Dunărea şi Mara Neagră formează o frontieră naturală în jurul acestor provincii împărţite între trei mari imperii şi acest teritor vast cuprinde o singură naţiune. Moldo-Valahii sunt coborâtorii colonilor romani din Dacia şi numele de români e încă astăzi numele lor generic. Mişcarea română este opera cărturarilor şi scriitorilor din Moldo-Valahia, Transilvania, Basarabia şi Bucovina pentru unirea celor 8 milioane de Români care au supravieţuit 18 secole, trecând prin cele mai cumplite suferinţi. Din punctul de vedere al principiului naţionalităţilor fondat pe ideia de rasă, acest popor mutilat formează un singur corp şi întinsul teritoriu ce-l cuprinde în unitatea sa etnică se numeşte ROMANIA, dacă nu în limba tratatelor, măcar în aceea a patriotismului".*

Notăm că toate aceste consideraţiuni ce s'au făcut şi previziuni ce s'au realizat în parte prin unirea principatelor române în 1859 şi apoi prin tratatele dela Paris din 1920 au fost făcute de un francez ce cunoştea bine poporul românesc şi situaţia din ţările noastre înainte de isbucnirea revoluţiei din 1848.

Tot în acea epocă studenţii români din Paris au înfiinţat o asociaţie culturală şi patriotică cu scopul de a lupta pentru libertatea naţiunilor şi unirea tuturor Românilor. Izbucnind revoluţia şi în ţările române ideea unirii a luat avânt. A fost oare pe atunci vorba numai de unirea principatelor? Nu. Muntenii şi Moldovenii s'au gândit şi la fraţii lor de peste Carpaţi şi Prut, după cum şi Ardelenii şi-au dat seama că numai uniţi cu fraţii lor din principate vor putea înlătura proectul Ungariei relativ la anexarea Transilvaniei. Atât de puternică era mişcarea Românilor pentru înfăptuirea idealului lor naţional, încât Rusia înspăimântată a atras atenţia Turciei, că Românii *vor să restatorniceaască regatul Daco-Roman compus din Muntenia, Moldova, Bucovina, Transilvania şi Basarabia.* In vremea acea la Paris, Ion Brătianu, se ocupa într'o broşură de necesitatea unirii popoarelor împotriva Austriei şi a Ungariei, de liberarea naţionalităţilor din aceste ţări şi de unirea tuturor Românilor într'un singur Stat. Pe când Românii din Principate şi din celelalte părţi frământau aceste idei, în Ardeal Românii se adunau pe câmpia istorică a Blajului, numită de atunci *Câmpia Libertăţii,* sub conducerea lui Simoin Bărnuţiu şi a eroului Avram Iancu, ca să protesteze împotriva proectului de anexiune a Ardealului elaborat de conducătorii Ungariei.

URAREA PROFETICA A LUI C. NEGRI

O urare profetică a făcut Costache Negri în 1848 cu prilejul comemorării lui Ştefan cel Mare la Mânăstirea Putna din Bucovina: *„Aşezaţi precum suntem în mijlocul îndoitului despotism al Europei şi Asiei, să ne dăm împreună frăţească şi ajutoare mână de unire şi să zicem cu toţii: „Trăiască Moldova, Trăiască Valahia! Dar, învrednicească-ne D-zeu ca să putem striga într'o zi Trăiască România Unită! Atunci fraţilor, soarele lumii va pătrunde şi va împrăştia adâncul întuneric în care zăcem, atunci numai vom fi ceeace trebue să fim, adică fiii unei singure şi puternice moşii. In visurile mele înflorite se arată viitorul României. Suntem milioane de Români răsleţiţi. Ce ne lipseşte ca să ajungem un neam tare? Unirea, numai Unirea! SA TRAIASCA DAR UNIREA ROMANILOR".*

Partidul radical-român ce se înfiinţase atunci voia să lupte şi el contra Turciei, a Austriei şi Rusiei pentru a smulge dela cea din urmă Basarabia; dela Austria, Bucovina, Transilvania şi Banatul ca astfel să se reconstitue vechea Dacie.

SCRISORILE GOLEŞTILOR

Un alt document interesant este o scrisoare a lui Dimitrie Golescu din 7 Aug. 1848 adresată scriitorului Ion Ghica, în care se spune:

„Aruncam într'o zi ochii pe o carte tipărită la Viena, acum mai bine 20 ani, care nu cuprinea decât ţările de rasă română: Valahia, Moldova, Basarabia, Bucovina, Transilvania şi Banat. Ştiţi dvs. că asta ar forma un frumuşel regat rotunjit cu frontiere pe care natura pare să le fi indicat? Marea Neagră, Dunărea, Tisa vor alcătui o mândră cingătoare de mireasă, un frumos zid împotriva ultragiilor străinilor. Nu ştiu pentru ce cred că această idee, care ar fi fost o utopie anul trecut, îmi pare astăzi atât de realizabilă, în cât s'ar putea aproape pune rămăşag că ea se va întâmpla, dar când? Iată singurul punct nesigur ce mai rămâne. Revoluţia franceză din 1848 a proclamat liberarea popoarelor, ba ceva mai mult: principiul naţionalităţilor. Fiecare naţiune are dreptul la asigurarea propriei sale existenţe politice şi toţi oamenii ce vorbesc aceiaşi limbă trebue să fie consideraţi că formează o singură naţiune. Acesta e semnul distinctiv pe care Dumnezeu le-a dat ca să le separe unul de altul; frontierele care sunt legate de natura terenului vin în al doilea rând.

Dacă principiul naţionalităţilor trebue să triumfe după cum nădăjduim, Românii vor fi un popor de 8 milioane. Vor fi însă lupte grozave până acest principiu se va transforma în fapt în Europa întreagă".

Ce impresionante sunt aceste rânduri pentru noi, care le citim astăzi, când dorinţa lui Dimitrie Golescu s'a înfăptuit în adevăr prin lupte şi sacrificii atât de grele! Cu atât mai interesantă este această scrisoare din 7 Aug. 1848, cu cât pe atunci Principatele române nu erau încă unite. Basarabia era sub jugul moscovit, iar Ardealul, Banatul şi Bucovina erau sub stăpânirea Monarhiei habsburgice. Dar mai sunt şi alte mărturii. Intr'o scrisoare adresată tot lui Ion Ghica, istoricul Nicolae Bălcescu spunea în 1850: *„Chestiunea unităţii a făcut mari progrese. Unirea Moldovei şi a Valahiei este un fapt statornic. Românii din Austria cer cu stăruinţă de a fi constituiţi într'un singur corp de naţie de 3 milioane şi jumătate. Şi când 2 grupe de 4 milioane şi de 3 mil. şi jumătate de Români vor sta împreună UNUL lângă altul, cine le va împiedica să se uniască? România noastră deci există".*

Un alt patriot român, Alex. Golescu scria lui Nicolae Bălcescu: *„Cu Ungurii nu trebue să ne gândim a face nimic, ci totul împotriva lor. Ei nu vor fi niciodată pentru o Românie liberă şi nici pentru o Serbie liberă. Ei ştiu ce pericol îi ameninţă atâta timp cât va fi lângă dânşii un centru de foc român, sau sârb".*

POEŢII ROMANI DESPRE UNIRE

După 1848, poeţii Dimitrie Bolintineanu, Vasile Alecsandri, Grig. Grandea şi alţii au prevăzut unirea cea mare dorită de întreaga suflare românească. In poezia *„La Românii din Ardeal"* Bolintineanu spune:

„Dacia nu e maghiară, este românesc pământ.
Nu sunt Ungurii încă în viaţă, câţi români sunt în pământ.
Ce-au murit cu arma în mână,
Pentru fala lor română
Pentru dreptul lor cel sfânt".

Mai departe poetul spune că numai prin unire şi prin arme Românii din Ardeal vor fi liberaţi:

„Pe Carpaţi, vedeţi o rază peste fruntea unui nor?
Sunt eroicele umbre ce vă cată cu amor,
Şi s'arată prin unire
Şi prin arme, la mânie
Calea voastră în viitor".

Apoi apare viziunea României Unite cu toate ţările surori:

„Steagurile se ridică, mândre cete au apărut
Armele lucesc la soare, viaţa naşte din trecut.
Din a secolelor noapte
Se aude adânci şoapte
Noaptea, ziuă s'a făcut".

In altă poezie dedicată Românilor, Bolintineanu pomeneşte de Românii de peste Carpaţi, care vor unirea:

„Colo, anticul Ister şopteşte de mărire,
Şi 'ntreabă ce se face acel viteaz popor?
Mai dincolo Carpaţii vorbeşte de unire,
Să treacă armata noastră, ei pleacă piscul lor.

Acelaş poet în poemul *„Umbra lui Mihai"* (Scena se petrece în 1820) scrie:

„Milcovul matcă şi undă murmurândă
Călcată şi sorbită vor fi de fraţi uniţi
Şi pânza tricoloră prin aer fluturândă
şi Acvila şi Zimbrul etern vor fi uniţi.
Ardealul, Bucovina, pământul Basarabiei,
Căci nu-şi pot lua sborul din orbul jug tiranic
Şi nu pot a unirei cu voi horă juca".

Avem apoi alte previziuni relative la unirea cea mare.

Alphonse Le Roy, profesor la Universitatea din Liège (Belgia), a publicat în Anuarul Societăţii de Bele-Arte din Liège, poezia lui Grandea, intitulată: „Meuza la Liège", scrisă de el în acest oraş în Decembrie 1866 şi în care povestea liberarea Ardealului şi înfăptuirea României Mari. Iată cuprinsul ultimei strofe din această poezie:

„Veni-va oare ziua când acvila Română
Va scutura în aer aripa de ţărână?
Şi între Tisa lată şi Pontul Euxin,
Işi va rodi ea zborul eroic şi divin?
Când, oare, câţiva tineri, munteni, trecând Carpaţii,
Vor pune focul, minei: să scape din jug fraţii?
Când va suna semnalul de luptă,
O, popor al Belgiei, susin atunci cauza lor!...

Iată-l pe poetul român rătăcind pe malurile Meusei, stabilind o legătură între Meusa, Tisa şi Marea Neagră. El vede pe ostaşii Munteniei trecând în zbor Carpaţii, ca să libereze de sub jugul maghiar, pe fraţii lor şi invită poporul belgian ca în acel ceas, el să ajute cauza Românilor!

In adevăr, Belgia şi România au luptat în războiul mondial pentru aceeaş cauză a libertăţii şi a dreptului naţionalităţilor!

Un versificator, P. Angelescu, în 1869, în poezia „La Transilvania", scria:

Aşteptând ziua cea mare,
Când tot neamul de român
Strâns unit, plin de splendoare
Nu va mai avea stăpân!
Ziua nu este departe
Ora'i aproape de-sunat...
...Vă treziţi din nepăsare
Mic şi mare vă armaţi
Ziceţi acvilei să zboare,
Şi treceţi peste Carpaţi!".

Alt versificator, *Miron Pompiliu,* din Bucureşti, în poezia „Dorul României" dedicată lui Ion Brătianu, spune că Dorul României este să-şi strângă surorile dorite la sânul ei. In versuri naive el atribue României aceste cuvinte:

„Insă, vai, când al meu dor
Mână tainicul său zbor,
La surorile 'mi dorite
Cari de sânu'mi deslipite
Peste munţi duios trăesc
Şi'n sclavie vestejesc,
Fruntea doliu mi se pleacă.
Chiar amar sufletu'mi seacă!
Şi cât timp le-oi şti robite,
Şi de mine despărţite
N'o să am cu-al meu mire
O deplină fericire!"

O REPREZENTAŢIE LA TEATRUL NAŢIONAL DIN BUCUREŞTI

Iată deci, atâtea proecte şi profeţii ce s'au făcut în ultimele secole, relative la România întregită. Reamintim apoi un fapt interesant ce s'a petrecut în 1868 şi care a fost cea dintâi manifestaţie publică a românilor din Bucureşti, în prezenţa domnitorului Carol I, pentru unirea Ardealului cu România.

In acel an s'a reprezentat pe scena teatrului Naţional din Bucureşti o piesă într'un act intitulată: *„După bătălia dela Călugăreni"* scrisă de D. Bolintineanu.

Eroul Mihai pronunţă următoarele cuvinte:

„Am o idee mare ce nu este Domnia:
Din trei surori pământuri o face România,
Frumoasă, mândră, mare, o ţară de stăpân
O ţară, să trăiască prin sine, pentru sine,
Să nu'şi 'ncline voia voinţelor străine".

Cum au primit publicul bucureştean şi domnitorul Carol piesa lui Bolintineanu?

Cronicarul revistei *„Albina Pindului"* din 1868, nota:

„Am asistat la a doua reprezentaţie a unui act din piesa d-lui Bolintineanu: *După bătălia dela Călugăreni.* Am avut ocazia să ne gândim serios asupra unui fapt. Ideile de unirea, de mărirea, de puterea Română, ce se exprimau în acea seară pe scena Teatrului român, erau odinioară oprite, erau luate de crimă către guvern, erau văzute ca o ironie pentru apărătorii guvernului. Acum însă răsuna sala teatrului de aplauze entusiasmice la vorbele de *„trei coroane cu cure şi-a încins fruntea Mihai",* la vorbele de libertatea şi gloria română!"

Intr'o lojă era cineva care asculta, care luă o parte vie de plăcere la ideile eroului României, un june cu fruntea severă şi visătoare. Era Domnul Românilor, acela care urmează România, care ne-a dat pe Roşiori, pe Vânătorii de Munte.

„Autorul dramei a fost atât de mult aplaudat de publicul numeros şi entusiast, în cât s'a simţit dator a-i mulţumi din loja sa prin câteva cuvinte demne...".

O ACŢIUNE DIPLOMATICA IN FAVOAREA ROMANILOR DIN TRANSILVANIA

In anul 1869 s'a desfăşurat şi o acţiune diplomatică din partea României în favoarea Românilor din Ardeal. Agentul diplomatic al României din Belgrad, Radu Ionescu, în urma instrucţiilor ce le-a avut din partea lui Mihail Cogălniceanu, ministrul de exter[illegible], a avut discuţii cu generalul maghiar, Türr, care se găsea atunci (Ianuarie, 1869) în capitala Serbiei, privitoare la situaţia Românilor din Ungaria. El a cerut să se recunoască acestor Români acelaş drepturi, ca şi Croaţilor.

Radu Ionescu s'a dus şi la Budapesta unde a vorbit cu oameni politici maghiari.

In acelaş timp (Februarie 1869) Ion Strat, agentul diplomatic al României la Paris, a comunicat lui Mihail Cogălniceanu, că, deocamdată, Europa vrea pace şi de aceea guvernul din Bucureşti — în urma sfaturilor date de guvernele din occident — ar trebui să evite orice fel de agitaţii iredentiste, care ar putea da naştere la complicaţiuni internaţionale, deoarece Austro-Ungariei îi e teamă că România vrea să încerce o acţiune spre a-şi rotunji teritoriile în paguba acestui imperiu.

DOUA DOCUMENTE RUSEŞTI INTERESANTE

După doi ani dela proclamarea Unirii Principatelor a apărut în 1862, în Germania, o operă remarcabilă a unui diplomat rus sub titlul: „Cabinetele şi Alianţele Europei", în care se fixa programul unei politici universale, cu un amestec de misticism, de măreţie vizionară şi de spirit politic pozitivist, caracteristic *metapoliticei* moscovite. Autorul acestei cărţi spunea că vechea organizaţie a Europei este dizolvată. „Ne-am înşela, scria el, dacă am crede că raporturile actuale ale statelor şi ale naţiunilor, ca şi principiile curente ale dreptului gintilor se vor menţine încă multă vreme. Dimpotrivă, totul demonstrează, până la ultima evidenţă, că nu va fi în viitor posibil de cât existenţa unor mari complexe de state, — fiecare va fi bazat pe o puternică naţionalitate şi pe necesitatea manifestă de a constitui un corp distinct. Aceste complexe de state se vor rezuma în trei rase: rasele romană, germanică şi slavă...".

Iată întrevăzută Europa de azi pe baza dreptului naţionalităţii şi a necesităţii formaţiunii de state unitar naţionale, compuse din cele trei rase principale: latină, germană şi slavă.

Apoi un alt document şi mai interesant, despre care nu s'a pomenit la noi, este un memoriu confidenţial trimis guvernului rusesc din Petersburg, în anul 1859, de un personaj rus, cu întinse relaţiuni în mediul diplomatic din Europa centrală.

Memoriul acesta a fost trimis guvernului rus din oraşul german, Frankfurt-am-Mein şi cuprinsul său l-am găsit rezumat în „Revue des Deux Mondes".

Autorul momeroiului dovedeşte, prin expunerea sa, că era familiarizat cu toate problemele politicei internaţionale din acea epocă şi cunoaştea bine proectele românilor.

Rezumăm partea ce ne interesează pe noi din acest memoriu:

„De câtva timp se vorbeşte cu multă convingere de către unii tineri Români, despre constituirea unui stat mare, românesc, pe care ei îl numesc „Dacia". **Noi ruşii am trebui să dăm o deosebită atenţie acestor proecte şi să nu cădem în greşala de a le considera fanteziste, sau irealizabile.**

Atrag atenţiunea asupra proectului statului Daciei româneşti, care ar urma să creeze o situaţie cu totul nouă la gurile Dunării".

El spune mai departe că românii nu sunt numai în cele două principate, ci şi în Transilvania — unde formează o massă compactă — şi în Peninsula Balcanică.

Românii din principate s'ar putea uşor uni cu cei din Transilvania. El nu excludea dintre realităţile politice formaţia unui stat românesc puternic dela Tisa până la Marea Neagră; dar atrăgea atenţia asupra pericolului ce l-ar prezinta într'un viitor apropiat, pentru Rusia, un asemenea stat. Care ar fi fost acel pericol după diplomatul rus?

Iată ce notă de sensaţionalism introducea diplomatul rus în concluziile sale:

„Nu numai că vom fi siliţi să renunţăm definitiv la politica noastră ce ne atrage fatal spre Orient, spre Constatinopol, din cauza acestui stat nou, ce se va interpune între Rusia şi imperiul otoman ca o barieră; dar, dacă el va fi bine organizat, cu fermitate condus şi va dispune de o armată puternică, lovitura mortală ne va veni din acea parte. Un atac puternic din partea acesa ar putea să aibă în caz de succes perderea Rusiei de sud cu Odesa. Ce ar însemna pentru noi restul, dacă vom perde grânarul imperiului şi singura eşire spre mările calde?"

*

Din cele expuse reese că ideia unirei tuturor românilor a fost frământată şi considerată realizabilă de români şi de străini, încă dela începutul secolului al XIX-lea, în legătură cu aplicarea principiului naţionalităţilor.

R. S.

Ardealul în economia românească

Aniversarea a 20 ani dela unirea ţărilor trans şi cis-carpatine, dacă este un îndreptăţit prilej de bucurie românească, ea trebue să fie mai ales unul de inventariere a posturilor care formează activul şi eventual pasivul acestei uniri, spre a ne servi ca orientare în politica noastră de viitor

Un asemenea bilanţ recapitulativ este deopotrivă de instructiv şi de necesar în toate domeniile.

In cele ce urmează vom limita, însă, obiectivul nostru numai la aspectele economice ale unirii din 1 Dec. 1918, încercând să lămurim aci: care a fost zestrea Ardealului în economia generală a noului stat român şi ce drumuri de evoluţie şi de propăşire a deschis acest eveniment pentru ţara unită şi pentru Ardealul însuşi.

APORTUL DE TEREN

Din suprafaţa totală a României unite de 29.504.900 h.a., Transilvania reprezintă un aport de 10.228.200 h.a., adică mai mult de o treime.

După situaţia pe 1934—1935, din această suprafaţă deosebim:

Teren arabil	3.290.568 h.a.
Fânete nat. şi păşuni	2.121.312 h.a.
Livezi şi vii	138.203 h.a.
Păduri	4.282.307 h.a.
Teren neprod.	1.395.810 h.a.

Din suprafaţa terenului arabil, cultura cerealelor ocupa la data de mai sus circa 2½ milioane h. a., cu următoarea repartiţie:

Grâu	1.013.080 h.a.
Porumb	991.559 h.a.
Ovăz	255.605 h.a.
Orz	134.765 h.a.

In general, producţia de cereale se echilibrează cu nevoile consumului, Transilvania întâmplându-se rar să aibă recolte compromise.

Improprietărirea populaţiei rurale, înfăptuită sub regimul românesc, a înlăturat sistemul feudal de stăpânire a pământului din vremea regimului ungaresc şi, reparând o veche nedreptate, a asigurat ţărănimii ardelene — fără deosebire de naţionalitate — condiţiunile unei vieţi independente şi omeneşti.

E de ajuns să spunem că înainte de improprietărirea românească, cele mai mari şi mai bune întinderi de pământ erau stăpânite de o mână de seniori unguri şi de alţi privilegiaţi, cari deţineau 52% din terenul cultivabil al Transilvaniei, în timp ce românii, la un loc cu saşii, nu aveau decât 48%, din care saşii — deşi puţini la număr — deţineau o covârşitoare majoritate.

BOGAŢIA ANIMALA

Capitalul animal al Transilvaniei în comparaţie cu restul ţării, se prezintă astfel, — după situaţia din 1935 :

	TOTAL ŢARA	TRANSILVANIA
Cai	2.162.666	488.458
Boi	4.325.903	1.443.063
Bivoli	192.730	159.809
Oi	11.828.165	2.700.146
Capre	409.336	184.021
Porci	2.969.403	970.579
Stupi sistematici	263.115	93.485
Stupi primitivi	288.044	83.523

NON MULTA SED MULTUM

Din cele câteva date înfăţişate mai sus, se poate vedea, că din punct de vedere al economiei agricole, zestrea Transilvaniei nu constitue de fapt un aport prea important nici ca suprafaţă cultivabilă nici ca producţie şi cu excepţia recoltelor deficitare, când provinciile de peste munţi sunt tributare restului ţării, producţia solului transilvan acoperă de obicei nevoile consumului local.

Cum însă în Transilvania cultura pământului se face în general — şi mai ales dacă ne referim la cultura ţărănească — în condiţiuni mult mai îngrijite decât în Vechiul Regat şi Basarabia, iar gospodăriile agricole ţărăneşti sunt mai bine înzestrate şi la un nivel cu mult mai ridicat decât ale ţăranilor noştri, e locul să menţionăm că sub acest raport agricultura de peste munţi reprezintă pentru economia noastră agricolă un aport deosebit de preţios. Exemplul culturilor sistematice şi variate din Banat şi Transilvania, experienţa populaţiei din centrele viticole, pomicole şi horticole, cum şi crescătoriile de vite, păsări, respective, ar fi putut fi folosite ca o minunată şcoală de educaţie profesională plugarilor din celelalte regiuni ale ţării, rămaşi credincioşi agriculturii arhaice. Folosirea elementelor pricepute—chiar saşi şi şvabi— de peste munţi sau din coloniile basarabene, în *campanile de lucru pe teren din satele din Basarabia şi Vechiul Regat, ar fi adus credem roade mai sigure decât toate conferinţele şi propagandele agrare oficiale.*

APORTUL INDUSTRIAL

Transilvania este însă, prin excelenţă, un rezervoriu de bogăţii subterane şi de energii naturale, care asigură economiei româneşti preţioase resurse de materii prime şi de combustibil. Acestea sunt tocmai elementele primordiale, care, mai curând sau mai târziu, trebuiau să împingă fatal, la creiarea şi desvoltarea unei puternice industrii în această regiune. De altfel, rareori se întâmplă, ca pe o suprafaţă atât de redusă să se găsească resurse atât de bogate şi de variate care să favorizeze desvoltarea industrială. Iar aşezarea geografică a acestei provincii — prag de drumuri între apus şi răsărit şi între Nordul şi Sudul Europei — îi asigură din capul locului avantagiile unei pieţe comerciale şi de trafic de primul ordin.

Sub regimul habsburgic, însă, tratamentul vitreg aplicat acestei provincii, a împiedecat o amplă valorificare a resurselor ei naturale şi mai ales desvoltarea unei industrii, care ar fi făcut de fapt o concurenţă destul de serioasă altor provincii habsburgice, — privilegiate, — cum erau Boemia, Silezia, Ostmark.

Ani de-arândul, Transilvania a fost privită şi tratată de guvernele centrale ale imperiului habsburgic mai mult ca o provincie exploatată, care nu interesa decât sub raportul militar şi fiscal, pentru aprovizionarea trupelor şi pentru alimentarea veniturilor fiscale.

Chiar sistemul de dirijare a reţelei de comunicaţii, care nu aveau în vedere facilitarea legăturilor între centrele de producţie şi desfacere din cuprinsul provinciei, ci mai mult a legăturilor directe cu Budapesta şi Viena, suprima orice posibilitate de desvoltare a unei reţele industriale, temeinice, din lipsă de comunicaţii directe şi ieftine spre debuşeele fireşti.

E de ajuns să citâm exemplul legăturii ferate dintre centrul industrial Hunedoara şi Satu Mare. Reţeaua de transporturi era astfel distribuită, încât distanţa feroviară între aceste două centre atinge 425 km., faţă de 240 km., distanţa aeriană. In schimb, însă, între Hunedoara şi Budapesta distanţa feroviară este numai de 380 km., aproape cât cea aeriană. Astfel încât industriile din B.-Pesta îşi puteau desface mai comod produsele ei în Transilvania decât însăşi industria transilvană.

Dar, poate că această vitregă situaţie corespundea, în definitiv, unei determinante a logicei istorice, care menise din capul locului acestei provincie să formeze un singur trup organic cu ţara-matcă. Adevărul e că Transilvania este complementul economic cel mai desăvârşit — şi mai necesar — al României agricole. Aportul său industrial şi al isvoarelor sale de bogăţie (materii prime, generatori de energie), ţinând de sectorul industrial, completează un gol adânc simţit în structura economică a României, deschizându-i porţile spre o condiţie de viaţă superioară, datorită procesului de industrializare la care fatal e impinsă.

SURSE DE ENERGIE

Principala sursă de energie, pe care ne-o oferă subsolul transilvan, este *cărbunele.*

Rezervele probabile calculate minimal sunt exprimate în următoarele cifre:

Huilă	19.950 mii tone
Cărb. bruni	573.500 mii tone
Lignit	49.000 mii tone

Producţia a fost în anii:

1922	1.812 mii tone
1926	2.585 mii tone
1930	2.026 mii tone
1932	1.405 mii tone

Gazul metan din Transilvania este cunoscut ca cea mai pură emanaţie din lume, conţinând 98—99% metan. Prezenţa lui este identificată pe o întindere de 515 km. pătraţi, împărţită în 36 domuri metarifere, evaluate cantitativ la 72 miliarde metri cubi şi având o capacitate calorică de 8500 calorii pe 1 m. c.

Forţele hidraulice sunt evaluate la 770.000 C. P., din care nu sunt întrebuinţate de fapt decât circa 30.000 C. P.

MATERII PRIME

Ardealul cuprinde în pântecele lui şi minereuri de fer, cu zăcăminte principale în munţii Haţegului, Banat şi Apuseni, Carpaţii de Nord şi de Sud; apoi mangan, crom, plumb, bauxită, sare, gips, argilă, aur, argint, etc.

Pădurile Transilvaniei constitue deasemeni o sursă considerabilă de materii prime. Răşinoasele ocupă 831.017 h.a., adică 25.12% din totalul suprafeţei acoperite de păduri; alte esenţe (în deosebi fagul, gorunul, stejarul) ocupă 3.305.251 h.a. sau 74.88%.

ARDEALUL IN INDUSTRIA NAŢIONAL

Iată cum se înfăţişa industria mare a Ardealului faţă de industria ţării, în 1935 :

	Nr. Intreprinderilor	Capital mii lei	Forţa motrice H. P.	Personal	Val. materii prime mil lei	Valoarea producţiei
Vechiul Regat	1.371	23.831.209	263.772	105.697	12.436.828	23.939.345
Ttransilvania .	1.338	11.522.613	190.053	78.330	6.179.142	12.802.328
Banat	367	4.015.918	87.630	28.296	2.647.380	5.996.597

UNITATE ECONOMICA

Graţie industriei sale şi resurselor naturale — complimentare economiei româneşti din celelalte provincii—Transilvania s'a încorporat azi definitiv organismului economic al României agricole, formând o unitate economică aproape perfectă. România agricolă de până eri a oferit, de altfel, economiei transilvane nu numai un larg şi susţinut debuşeu, dar şi un regim de incurajare deosebit de prielnic, care a permis industriei de peste munţi să ia în cei 20 de ani dela unire o desvoltare considerabilă.

Investiţiile de capital în industria Ardealului (fără Banat) s'au mărit dela an la an, trecând dela 811.416.000 lei în 1919 la 12.410.850.000 în 1928, cedând uşor în perioada de criză, pentru a depăşi azi orice aşteptări.

Investiţiile în industria Banatului au săltat dela abia 237.052.000 în 1919 la peste 4½ miliarde în anii 1927—1930.

METALELE PREŢIOASE

Regiunile cele mai puternice industriale sunt Aradul, Timiş, Caraş şi Severin, Braşovul, Bihorul, Clujul, Turda, Sibiul şi Târnava Mare.

In ce priveşte desvoltarea pe care au luat-o exploatările de aur şi argint, e deajuns să arătăm scara suitoare a producţiei între 1929 şi 1937:

Anul	Kgr. Aur	Argint
1929	2.213	2.822
1930	2.672	4.418
1931	2.741	3.554
1932	3.191	5.808
1933	4.435	10.995
1934	3.468	12.991
1935	4.671	14.677
1936	4.468	15.095
1937	5.356	20.846

CONCLUZIA BILANŢULUI

Din puţinele date înfăţişate până aci, se pot urmări efectele covârşitoare ce au decurs din actul unirii pentru cele două economii — a Ardealului şi a Vechiului Regat — contopite azi într'un singur trup. Efectele s'au dovedit deopotrivă binefăcătoare pentru ambele părţi şi ele sunt indiciul unor perspective din ce în ce mai bune pentru destinele noastre comune.

La desvoltarea industrială a Transilvaniei au contribuit, firesţe, precum am arătat, însăşi resursele ei naturale în materii prime şi factori generatori de energie, dar şi debuşeul firesc pe care-l oferea România agricolă de dincoace de munţi şi de peste Prut, care-şi complectează lipsurile din producţia industrială şi extractivă a Ardealului.

A mai contribuit apoi politica protecţionistă şi de industrializare, accentuată în anii din urmă, mai ales sub formele industriei de război, care-şi are principalele grupe în Transilvania şi Banat.

Măsurile autarhice, sprijinite pe contingentarea importului şi restricţiunile valutare, au ajutat în grad simţitor procesul de industrializare a ţării şi în deosebi a Transilvaniei, cum a ajutat deasemeni la aceasta şi curentul de deplasare a capitalurilor dinspre instituţiile de credit spre investiţiunile industriale.

In fine, sporirea consumului intern, datorită creşterii puterii de cumpărare a agricultorilor — cu 30% — în urma recoltelor bune din anii 1926, 1927 şi chiar 1928, a dat deasemeni un impuls desţul de susţinut producţiei industriale.

Afirmarea curentului de industrializare a ţării trebue să ne bucure, desigur, căci el înseamnă în primul rând sporirea randamentului muncii şi a venitului naţiunii şi, ipso facto, a veniturilor Statului.

Numai că trebue să ne îngrijim ca la procesul acesta de afirmare industrială a ţării, elementul băştinaş să participe în măsura indicată de numărul şi de situaţia lui dominantă în Stat, iar industrializarea Ardealului să aducă înflorirea, iar nu pauperizarea, şi în regiuni năpăstuite, cum ar fi ţara Moţilor, a Maramureşului, şi unele zone de frontieră, lăsate azi în izolare, aproape străine de pulsul economic al ţării.

Să ajustăm deci legăturile de comunicaţie la necesităţile economice şi strategice ale României Unite; să facem din exploatările marilor isvoare de bogăţie şi energie ale ţării, focare de afirmare şi de bună stare românească; să ajutăm pe Moţi şi populaţiile româneşti din regiunile mai puţin înzestrate, creindu-le mijloace de câştig în cadrul oferit de posibilităţile locale; să canalizăm prisosurile de braţe ce nu-şi găsesc întrebuinţarea în mediul rural, sincronizând această canalizare cu crearea şi desvoltarea de industrii în regiunile aflate în suferinţă.

Iată în ce senz înţelegem să fie rectificat şi dirijat procesul de industrializare a ţării, în cumpăna căruia, Transilvania reprezintă o greutate hotărîtoare.

Aceasta e concluzia bilanţului valorilor economice, pe pe care le reprezintă Ardealul şi a bilanţului politicei şi activităţilor noastre în legătură cu aceste valori în răstimpul celor 20 de ani dela unirea pe care o sărbătoreşte azi întreaga suflare românească.

H. I.

1-iu Decembrie

Voi ce-aţi pornit la marea faptă:
„Războiul păcii să-l purtaţi", —
Şi'n mâni vânjoase-aţi luat stindardul
Dreptăţii să-l desfăşuraţi,

— Acum, când românimea toată
tresare la un gând şi-un dor:
De-a nu se'nstrăina o brazdă
Din glia scumpă tuturor, —

Sunaţi cât mai puternic goarna,
Lung să răsune'n larg de zări:
Că nu se trece peste jertfa,
De sânge greu, a unei Ţări,

Că sutele de mii, căzute
Eroic, piatră-s de hotar, —
Şi pentru apele vrăjmaşe
Ne'nfrânt de-apururi stăvilar...

Sunaţi! — şi faceţi, din toţi, unul —
Din somn străbunii îi treziţi,
Să se cutremure văzduhul!...
— E drept şi sfânt ce moşteniţi...

Sunaţi cât mai puternic goarna
Lung să răsune'n larg de zări:
Că nu se trece peste jertfa,
De sânge greu, a unei Ţări!

I. GEORGESCU THEOLOGU